

กามารมณ์ ความรักและความตายในสังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่
ในนวนิยายเรื่องคาฟกา ออน เดอะ ชอร์ของฮารุกิ มุราคามิ
Sexual Desire, Love and Death in Post-Modern Capitalist Society in
Haruki Murakami's *Kafka on the Shore*

เชษฐภิกษาชาติวิทยา¹

Chatekida Chartwittaya¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษา กามารมณ์ ความรักและความตายผ่านพฤติกรรมของตัวละครอันเป็นผลมาจากสังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ในนวนิยายเรื่อง *Kafka on the Shore* ของฮารุกิ มุราคามิ โดยใช้แนวคิดของเฟรดริก เจมสัน เรื่อง *Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism* จากการศึกษาพบว่า ในด้านกามารมณ์ มนุษย์ถูกลดทอนลงให้เป็นเพียงสินค้า รวมถึงถูกลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ด้วย ในด้านความรัก ความรักถูกทำให้เป็นสิ่งจำลอง และเกิดการผลิตซ้ำเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ รวมถึงถูกนำไปประกอบสร้างเรื่องราวเพื่อสร้างความหมายให้มนุษย์ ในด้านความตาย มนุษย์ไม่ได้ใช้ความตายเพื่อหนีปัญหา แต่มองว่าความตายคือหนทางหนึ่งนำไปสู่ความสมบูรณ์ของมนุษย์

คำสำคัญ: กามารมณ์ ความรัก ความตาย สังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่

Abstract

This article aims to study sexual desire, love and death as the consequences of postmodern capitalist society in Haruki Murakami's *Kafka on the Shore* by using Fredric Jameson's concept in *Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism* as a key to analyze the portrayal of characters' behavior in the novel. The study shows that not only are people dehumanized as products of sexual desire, but they are also deprived of human values. Love is a product which can be duplicated, reproduced or reused by postmodern capitalist society. It is also used to construct the meaning of life whereas death is not used as a way to escape but a way to perfect one's life.

Keywords: sexual desire, love, death, post-modern capitalist society

E-mail: chestina_inkgirl@hotmail.com

คำนำ

สังคมทุนนิยมเป็นคำนิยามสภาพสังคมโลกปัจจุบัน ทุนนิยมเป็นระบบที่เปลี่ยนวิถีชีวิตผู้คน รวมถึงครอบคลุมไปทั่วโลก เนื่องจากมีปัจจัยเกื้อหนุนคือความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม การ

---

¹ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department of Comparative Literature, Faculty of Arts, Chulalongkorn University

คมนาคนและการสื่อสารระบบทุนนิยมมีพัฒนาการมายาวนานตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 และแบ่งได้เป็น 3 ยุคใหญ่ ๆ (ฟูลเชอร์, 2554) โดยระบบทุนนิยมที่พัฒนามาจนถึงยุคปัจจุบันจะเน้นการผลิตสินค้า บริการ และวัฒนธรรมเพื่อบริโภคความหมายภายนอกมากกว่าประโยชน์ใช้สอย รวมถึงบริโภคเพื่อตอบสนองของความปรารถนามากกว่าตอบสนองของความจำเป็นในการใช้ชีวิต ด้วยลักษณะดังกล่าวจึงมีนักทฤษฎี คือ เฟรดริก เจมสัน (Fredric Jameson) ที่มองว่าระบบทุนนิยมกับสำนักแบบหลังสมัยใหม่มีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน คือ ระบบทุนนิยมปัจจุบัน (หรือที่เรียกว่าทุนนิยมตอนปลาย) สร้างสำนักแบบหลังสมัยใหม่ ขณะที่สำนักแบบหลังสมัยใหม่ก็ทำให้สังคมทุนนิยมตอนปลายเติบโตขึ้นด้วยเช่นกัน (เสาวณิต จุลวงศ์, 2550) เนื่องจากภาวะแบบหลังสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ภายนอกกับสิ่งจำลอง (ไซยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2554) ด้วยเหตุนี้สังคมทุนนิยมและภาวะหลังสมัยใหม่จึงมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันที่การให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ภายนอกและสิ่งจำลองที่ไม่มีความหมายภายใน โดยรูปลักษณ์และสิ่งจำลองจะถูกทำให้อยู่ในรูปแบบของสินค้าเพื่อบริโภคความหมายจากภายนอก จึงอาจเรียกสังคมทุนนิยมตอนปลายได้ว่าสังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ซึ่งมีอิทธิพลต่อนักเขียนจำนวนมาก ฮารุกิ มูราคามิ (Haruki Murakami) ก็เป็นนักเขียนคนหนึ่งที่วิพากษ์สังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ผ่านงานเขียนของเขาโดยเสนอผ่านกามารมณ ความรัก และความตายของตัวละคร ในที่นี้ผู้วิจัยเน้นศึกษากามารมณ ความรัก และความตายกับทุนนิยมหลังสมัยใหม่ในนวนิยายเรื่อง *Kafka on the Shore* ของฮารุกิ มูราคามิ

อุปกรณ์และวิธีการ

เรื่อง *Kafka on the Shore* (2005) เป็นนวนิยายของฮารุกิ มูราคามิ (Haruki Murakami) นักเขียนชาวญี่ปุ่น โดยดำเนินเรื่องผ่านตัวละครเอกสองคนสลับกันบทต่อบท คือ เด็กหนุ่มที่เรียกตัวเองว่าคาฟก้ากับชายชราชื่อนาคาตะ คาฟก้าหนีออกจากบ้านเพื่อให้หลุดพ้นจากคำสาปของพ่อที่ว่าเขาจะฆ่าพ่อ แล้วมีความสัมพันธ์กับแม่และพี่สาว จนได้ไปพักอาศัยที่ห้องสมุดแห่งหนึ่งที่ดูแลโดยบรรณารักษ์ชื่อไอชิมะกับหัวหน้าบรรณารักษ์และผู้ดูแลห้องสมุดชื่อมิสซาเอกิ ส่วนนาคาตะ เป็นชายชราที่ไม่มีความทรงจำ อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ มีความสามารถพิเศษในการพูดคุยกับแมวจึงมีอาชีพเป็นนักตามหาแมวจนเข้าไปพัวพันกับคดีฆาตกรรมจอร์จ วอล์กเกอร์ นักล่าวิญญาณแมว นาคาตะออกจากเมืองและไปตามหาศิลาเบิกทวารที่เขาเชื่อว่าจะทำให้ทุกอย่างเข้าที่เข้าทาง โดยมีเพื่อนร่วมทางเป็นคนขับรถบรรทุกชื่อโฮชิโนะตัวละครในนวนิยายของมูราคามิจะเป็นคนอ้างว้าง กลวงเปล่าไร้ราก และมักจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์แปลกประหลาดมหัศจรรย์ เหนือจริงโดยนำเสนอเรื่องกามารมณ ความรักและความตายผ่านพฤติกรรมของตัวละคร อันเป็นผลมาจากสังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ที่เน้นการบริโภคซึ่งสามารถแปรทุกอย่างให้เป็นสินค้า รวมทั้งร่างกายและอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดเรื่องตรรกะทางวัฒนธรรมของระบบทุนนิยมตอนปลายจากเรื่อง *Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism* (1991) ของ Fredric Jameson สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ โดยใช้ลักษณะของภาวะหลังสมัยใหม่ คือ เรื่องรูปลักษณ์และสิ่งจำลอง กล่าวคือ การให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ภายนอกแต่ไม่ให้ความสำคัญกับความหมายภายใน คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ถูกลดทอนลงเหลือเพียงสัญลักษณ์ ขณะที่สิ่งจำลอง คือ การที่ต้นแบบถูกทำให้กลายเป็นภาพลักษณ์ หรือบางกรณีสิ่งจำลองก็กลายเป็นความจริงโดยไม่มีต้นแบบโดยรูปลักษณ์และสิ่งจำลองมีขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในการเสพหรือบริโภคความหมายจากภายนอก ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง *Mythologies* (2000) ของโรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) ประกอบในเรื่องสัญลักษณ์ด้วย

ผลการทดลองและวิจารณ์

1. กามารมณ์ในสังคมนิยมหลังสมัยใหม่ในนวนิยายเรื่อง คาฟกา ออน เดอะ ชอร์ ของฮารุกิ มูราคามิ

กามารมณ์ในนวนิยายเรื่อง *Kafka on the Shore* ถูกนำมาใช้เพื่อวิพากษ์สังคมนิยมหลังสมัยใหม่ โดยปรากฏในลักษณะเหนือจริง ดังตอนที่ผู้พันแซนเดอร์สให้โฮชิโนะมีเพศสัมพันธ์กับหญิงบริการที่เขาหามาให้ ก่อนที่จะพาโฮชิโนะไปหาศิลาเบิกทวารเพื่อนำไปให้นาคาคะ

หญิงขายบริการอาจถือเป็นอาชีพที่เรียกได้ว่าเป็น “วัตถุทางเพศ” กล่าวคือเป็นเครื่องระบายกามารมณ์ หรือความกำหนัดโดยใช้เรื่อนร่างเพื่อแลกเปลี่ยนเงินตรา เรื่อนร่างของหญิงขายบริการจึงเป็นสิ่งที่มี “มูลค่า” นำมาซื้อขายได้ไม่ต่างจากวัตถุ ทั้งยังอาจกล่าวได้ว่าความเป็นมนุษย์ของเธอถูกลดทอนลงเหลือเป็นเพียงวัตถุเท่านั้น ทั้งนี้ จากตัวบท ยังไม่ปรากฏชื่อหญิงขายบริการ ไม่มีการบอกกล่าวหรือไต่ถามชื่อของเธอ เธอจึงเปรียบเสมือนวัตถุ ไร้ตัวตน ไร้อัตลักษณ์ นอกจากนี้ ผู้การแซนเดอร์สยังตอกย้ำความเป็นวัตถุของหญิงขายบริการด้วยการเรียกเธอว่าเป็น “เครื่องจักรเซ็กส์” (sex machine) และอุปมาเปรียบเปรยเธอกับวัตถุอย่างรถยนต์ ที่เป็นผลผลิตจากสังคมนิยมด้วยว่า เธอเป็นเหมือนรถขับเคลื่อนสี่ล้อบนเตียง แรงจัดติดเทอร์โบ

To use a car metaphor, she's four-wheel drive in bed, turbo-charged desire, step on the accelerator, the surging gearstick in her hands, you round the corner, she shifts gears ecstatically, you race out in the fast lane and bang! you're there. (Murakami, 2005: 293)

อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์กลับย้อนแย้งเมื่อโฮชิโนะไม่จำเป็นต้องจ่ายเงินค่าบริการเลย อีกทั้งหญิงขายบริการยังเป็นนักศึกษาปริญญาผู้มีความรู้และพูดถึงปรัชญาของเฮเกลให้เขาฟังอีกด้วย โดยเธออธิบายว่า เฮเกลเชื่อว่าคนเราไม่ได้รู้สึกต่อตัวตนและวัตถุ ตัวตนและวัตถุแยกออกจากกันเด็ดขาด ทั้งเธอยังยกตัวอย่างจากการร่วมเพศกันในขณะนั้นด้วยว่า ฉัน (หญิงบริการ) เป็นตัวตน และคุณ (โฮชิโนะ) เป็นวัตถุ แต่ในสายตาของโฮชิโนะจะเป็นตรงกันข้าม คือ โฮชิโนะเป็นตัวตน และหญิงขายบริการเป็นเพียงวัตถุ เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างตัวตนกับวัตถุ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า แม้โฮชิโนะจะดูเหมือนว่าเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจ และหญิงขายบริการเปรียบเสมือนวัตถุ สามารถให้หญิงขายบริการตามใจเขาและทำให้เขาพอใจ แต่ในด้านกลับกัน โฮชิโนะก็เป็นเพียงแค่วัตถุในสายตาของหญิงบริการด้วยเช่นกัน แสดงให้เห็นว่า โฮชิโนะไม่ได้มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการเลือกเสพวัตถุอย่างแท้จริง (ซึ่งในที่นี้ก็คือการเสพกามารมณ์จากหญิงขายบริการ) และจากตัวบทที่แสดงให้เห็นว่า โฮชิโนะไม่ได้เป็นผู้เลือกตั้งแต่แรก เขาตามหาศิลาเบิกทวารไปให้นาคาคะ และผู้พันแซนเดอร์สก็ปรากฏตัวขึ้นมาบอกเขาว่าจะพาไปหาศิลาเบิกทวารแต่ให้ร่วมเพศกับหญิงขายบริการที่เขาจัดหามาให้ก่อน โฮชิโนะลังเลแต่เมื่อเห็นรูปร่างหน้าตาของหญิงขายบริการก็ตกลงทันที ในแง่นี้อาจกล่าวได้ว่า หญิงขายบริการก็เปรียบเสมือนวัตถุซื้อขายในสังคมนิยมหลังสมัยใหม่ที่ขายเพียงภาพลักษณ์ หรือคุณค่าภายนอกเพื่อชวนให้เสพ หรือบริโภคโดยไม่ยั้งคิด และไม่สามารถควบคุมตนเองได้ เหมือนกับโฮชิโนะที่เมื่อเห็นหญิงขายบริการก็เกิดกามารมณ์ และร่วมเพศกับเธอครั้งแล้วครั้งเล่าอย่างควบคุมตนเองไม่ได้

ขณะเดียวกัน โฮชิโนะก็ไม่ได้มีอำนาจในการเลือกอย่างแท้จริง เพราะสังคมนิยมหลังสมัยใหม่ได้นำเอาความปรารถนาของมนุษย์มาเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เกิดการเสพหรือบริโภค ในที่นี้ โฮชิโนะเป็นตัวแทนของ

คนในสังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ที่ตกเป็นทาสการบริโภค หลงคิดว่าตนมีอำนาจในการเลือกบริโภคสินค้า แต่แท้จริงกลับถูกลวงให้หลงและต้องเสพ ซึ่งในที่นี้ก็คือการมรดกซึ่งเป็นอารมณ์ของมนุษย์ได้ถูกลดทอนลงให้เป็นเพียงสินค้า และถูกนำมาเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เสพด้วย นอกจากนี้ จากการที่หญิงขายบริการบอกว่าไฮโซในะก็ เป็นวัตถุ (ในแง่ที่เธอเป็นตัวตน) ก็สอดคล้องกับความรู้สึกของคนในสังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ว่า อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวของตนไม่มีอีกต่อไป มีแต่ความรู้สึกไม่เฉพาะตัวที่ล่องลอยอย่างอิสระและจะเกิดความรู้สึกดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อมีสิ่งมากระทบ (Jameson, 1991) ในแง่นี้ไฮโซในะก็จึงเปรียบได้กับวัตถุที่กลวงเปล่า ถูกลดทอนค่าความเป็นมนุษย์ ไร้ความหมายไม่ต่างจากวัตถุที่ตนเสพ

2. ความรักในสังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ในนวนิยายเรื่อง คาฟกา ออน เดอะ ชอร์ ของฮารุกิ มูราคามิ

ความรักในนวนิยายเรื่อง Kafka on the Shore ถูกลำนำมาใช้เพื่อวิพากษ์สังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ โดยปรากฏในลักษณะเหนือจริง ดังตอนที่มิสซาเอกิมีสองตัวตน คือ มิสซาเอกิวัยห้าสิบปีที่อยู่ในปัจจุบันกับมิสซาเอกิวัยสิบห้าปีที่เป็นวิญญาณล่องลอยอยู่ในห้อง ๆ หนึ่งซึ่งกักเก็บความทรงจำระหว่างเธอกับคนรักที่เสียชีวิตไปแล้ว มิสซาเอกิเป็นหญิงที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน มีชื่อเสียงและมีฐานะดี แต่เธอกลับใช้ชีวิตอย่างไร้ความรู้สึก ไม่มีทั้งอารมณ์สุขทุกข์ ชีวิตของเธอมีแต่เพียงความว่างเปล่า ไม่รู้ความหมายของการมีชีวิตอยู่ เธอเพียงแต่เฝ้าหวนกลับไปหาอดีตในวัยสิบห้าปีที่เธอยังอยู่เคียงข้างกับคนรัก ทั้ง ๆ ที่การนำตนเองเข้าไปผูกติดกับอดีตจะทำให้เธอเจ็บปวดทรมานมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ แต่ก็เป็นสิ่งเดียวที่ช่วยพิสูจน์ว่าเธอยังคงมีชีวิตอยู่

“[...] No matter how much suffering you went through, you never wanted to let go of those memories.”

“That’s true,” Miss Saeki said. “It hurts more and more to hold on to them, but I never wanted to let them go. It was the only reason I had to go on living, the only thing that proved I was alive.” (Murakami, 2005: 421)

การโหยหาอดีตของมิสซาเอกิไม่ได้เป็นเพียงความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากความรักเท่านั้น แต่วิญญาณวัยสิบห้าปีของเธอที่ล่องลอยอยู่กับความทรงจำได้สะท้อนให้เห็นถึงอาการหนึ่งของคนในสังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ที่โหยหาอดีต เพียงแต่ไม่ได้โหยหาอดีตในแบบลุ่มหลงดื่มด่ำ แต่เป็นการโหยหาอดีตในส่วนที่ขาดหายไปในปัจจุบัน และต้องการนำกลับมา “ใช้” ใหม่ (Jameson, 1991) เนื่องจากในสังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ สิ่งต่าง ๆ ถูกลดทอนลงให้เหลือเป็นเพียงสัญญาณ ไม่มีความหมายจากภายใน มีแต่เพียงคุณค่าที่ดำรงอยู่อย่างฉาบฉวยขึ้นเงินภายนอก จึงทำให้คนขาดการเชื่อมโยงกับอดีตที่มีความหมายภายใน เมื่อขาดหายจึงต้องการการเติมเต็มด้วยวัตถุภายนอกด้วยการบริโภคหรือเสพเพื่อหาช่องทางเชื่อมโยงตนเองเข้ากับสิ่งที่มีความหมายภายในเช่นอดีต ดังนั้นจึงเกิดการผลิตซ้ำหรือเกิดการ “จำลอง” อดีตเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่

ในกรณีของมิสซาเอกิ แม้ว่าความทรงจำช่วงที่เธอยังได้อยู่กับคนรักจะไม่ได้ถูกทำให้กลายเป็นสินค้า แต่การกักเก็บความทรงจำส่วนที่ดีไว้เพื่อให้หวนกลับไปหาได้ตลอดเวลา ก็เปรียบได้กับการลดทอนอดีตให้กลายเป็นสัญญาณให้เธอหวนกลับไป “เสพ” ได้ทุกครั้งที่โหยหา ภาพวาด Kafka on the Shore ในห้องที่วิญญาณของเธอวนเวียนอยู่ในนั้นก็เป็สัญญาณหนึ่งที่ทำให้เธอกลับไปเสพอดีตซึ่งมีความหมายต่อชีวิตของเธอ เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยยืนยันการมีชีวิตอยู่ของเธอท่ามกลางสังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ที่มนุษย์เสพแต่รูปลักษณะไม่มีความหมาย มนุษย์จึงกลวงเปล่า ไร้ราก ขาดการเชื่อมโยงกับความหมายที่แท้จริง หรือไม่เชื่อมต่อกับอดีต สำหรับมิสซาเอกิ

อดีตจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากเพราะช่วยทำให้เธอสามารถเชื่อมต่อกับสัมพันธกับสิ่งที่มีความหมายเพื่อยืนยันการดำรงอยู่ของตัวตนของเธอ “the only thing that proved I was alive.” (Murakami, 2005: 421)

ขณะที่คาฟกาก็ดูเหมือนว่าตกอยู่ในห้วงรักเช่นกัน คาฟกาหลงรักวิญญาณที่ล่องลอยของมิสซาเอกิในวัยสิบห้าปีทั้งที่ไม่สามารถพูดคุยทำความเข้าใจกันได้ แต่คาฟกาก็กลับไปสัมผัสกับชีวิตโดยอยู่กับวิญญาณนั้นอีกทอดหนึ่ง ทั้งที่ไม่มีอดีตหรือความผูกพันร่วมกันเลย คาฟกาจึงมีลักษณะคล้ายคลึงมิสซาเอกิคือ มีการแปรบางสิ่งให้กลายเป็นสัญลักษณ์เพื่อให้ตนเองเสพได้เรื่อย ๆ ในกรณีของคาฟกา คือ การแปรวิญญาณวัยสิบห้าปีของมิสซาเอกิให้กลายเป็นสัญลักษณ์ อย่างไรก็ตาม กรณีของคาฟกาก็แตกต่างจากกรณีของมิสซาเอกิที่แปรอดีตซึ่งมีความหมายอยู่ภายในให้เป็นสัญลักษณ์ แต่วิญญาณวัยสิบห้าปีของมิสซาเอกิเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่ลวงเปล่า ปราศจากอดีตและความหมายภายใน เพราะคาฟกาไม่เคยมีอดีตหรือความสัมพันธ์ใดๆกับเธอ วิญญาณวัยสิบห้าปีของมิสซาเอกิจึงถูกคาฟกาใช้เพื่อเชื่อมต่อกับตนเองที่เป็นคนไร้ออดีตและเป็นสัญลักษณ์ให้คาฟกาใช้ยึดเกาะเพื่อสร้างความหมาย

อาจกล่าวได้ว่าคาฟกาซึ่งเป็นคนว่างเปล่าไร้ออดีตได้หยิบยืมอดีตหรือความทรงจำของมิสซาเอกิมาอีกทอดหนึ่งเพื่อให้ตนเองได้กลายเป็นคนมีอดีต มีความหมายให้ยึดเกาะ และช่วยให้มีความหมายในการดำรงอยู่ของเธอ ทำให้เขามีคนให้รอคอยและถวิลหาเพื่อเชื่อมโยงตนเองเข้ากับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งก่อนหน้าที่จะพบวิญญาณวัยสิบห้าปีของมิสซาเอกิ คาฟกาเป็นคนว่างเปล่า ไม่มีอดีต ไม่มีใครให้สัมพันธเชื่อมต่อกับ และแม้ว่าวิญญาณวัยสิบห้าปีของมิสซาเอกิจะไม่รับรู้การมีตัวตนอยู่ของคาฟกาแต่เขาก็ยังคงถวิลหาสิ่งที่เจ็บปวด จึงอาจกล่าวได้ว่าการมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ผูกพันถวิลหาที่ดียิ่งกว่าการใช้ชีวิตอย่างว่างเปล่า ไร้ความหมายภายในดังที่เป็นอยู่ในสังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่

นอกจากการหยิบยืมอดีตของมิสซาเอกิมาเพื่อประกอบสร้างสัญลักษณ์ให้ตนเชื่อมโยงแล้ว คาฟกายังประกอบสร้างเรื่องราวเพื่อเชื่อมโยงตนเองเข้ากับมิสซาเอกิวัยห้าสิบปีผู้มีชีวิตอยู่ในโลกแห่งความจริงอีกด้วย ตั้งแต่แรกเห็นมิสซาเอกิ คาฟกาก็ทักท้วงและพยายามหาความเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับมิสซาเอกิ เพื่อให้มิสซาเอกิกลายเป็นแม่ที่ทิ้งเขาไปตั้งแต่วัยเด็ก ทั้งที่เขาก็รู้ดีว่าตนมักจะคิดเสมอทุกครั้งที่เขาเจอหญิงวัยกลางคนที่งามสง่าว่าเป็นแม่ของเขา แต่ก็ยังคิดว่าตราประทับที่ยังไม่มีหลักฐานมาหักล้าง โอกาสที่มิสซาเอกิจะเป็นแม่ของเขาจึงมีอยู่

คาฟกาจึงประกอบสร้างเรื่องราวเพื่อเชื่อมโยงตนเองเข้ากับมิสซาเอกิว่า แท้จริงแล้วเขาคือคนรักในอดีตที่ตายไปของเธอ และมิสซาเอกิก็เป็นแม่ที่ทิ้งเขาไปเมื่อวัยเด็ก โดยอาศัยสมมติฐานว่ามิสซาเอกิเคยสัมผัสภรรยาที่ถูกฟ้าผ่า ซึ่งพ่อของเขาก็เคยถูกฟ้าผ่าเช่นกัน นอกจากนี้ ช่วงที่คนรักของมิสซาเอกิเสียชีวิต เธอเดินทางออกจากเมืองและไม่มีใครรู้ว่าเธอหายไปไหน ใช้ชีวิตอย่างไร ประกอบกับภุมิหลังของมิสซาเอกิมีความคลุมเครือ เธอมักไม่ตอบรับหรือปฏิเสธคำถามของคาฟกา ขณะที่เรื่องราวบางส่วนในชีวิตของมิสซาเอกิที่เขารับรู้มาจากมิสซาเอกิกับโอชิมะนั้นไม่มีส่วนหักล้างขัดแย้งกับสมมติฐานของเขา จึงยิ่งทำให้คาฟกาสร้างและเติมเรื่องราวในชีวิตของมิสซาเอกิโดยนำตนเองเข้าไปเป็นส่วนสำคัญในชีวิตของเธอ คือ เป็นทั้งอดีตคนรักและลูกชาย

ในแง่นี้ คาฟกาจึงสามารถเชื่อมโยงตนเองเข้ากับมิสซาเอกิได้อย่างสมบูรณ์ผ่านสัญลักษณ์ (วิญญาณของมิสซาเอกิวัยสิบห้าปี) กับ การประกอบสร้างเรื่องราว (มิสซาเอกิวัยห้าสิบปี) ทั้งยังเป็นการจำลองอดีตเพื่อให้ตนเองเสพได้ยามถวิลหา คาฟกายังเน้นย้ำว่า มีเรื่องราวมากมายที่ถูกขโมยไปจากชีวิตวัยเด็กของเขา และเขาต้องนำกลับคืนมาเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ต่อไป และคนเราจำเป็นต้องมีบางสิ่ง เช่นสถานที่สักแห่งให้กลับไปหา แสดงให้เห็นว่า การมีอดีต ความทรงจำ บุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ยึดเกาะเชื่อมโยงเป็นสิ่งสำคัญในการ

ดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางสังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ที่ผู้คนไร้ราก ไร้สิ่งให้สัมพันธ์ยึดเกาะ แม้ว่าอดีตนั้นจะเป็นเพียงแค่สิ่งจำลองก็ตาม

3. ความตายในสังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ในนวนิยายเรื่อง คาฟกา ออน เดอะ ชอร์ ของฮารุกิ มูราคามิ

ความตายในนวนิยายเรื่อง *Kafka on the Shore* ถูกนำมาใช้เพื่อวิพากษ์ทุนนิยมหลังสมัยใหม่ ดังตอนที่มิสซาเอกิกับนาคาตะเสียชีวิตอย่างสงบหลังจากได้พบปะพูดคุยกัน ทันทีที่มิสซาเอกิกับนาคาตะ มิสซาเอกิกก็กล่าวว่ารอคอยเวลานี้มานานแล้ว คือเวลาที่เธอจะต้องจากโลก (แห่งความจริง) นี้ไป นาคาตะเองก็มาเพื่อบอกให้มิสซาเอกิกทราบว่าใกล้ถึงเวลาดังกล่าวของทั้งคู่แล้ว นาคาตะกับมิสซาเอกิกพูดคุยกันถึงความไม่เต็มสมบูรณ์ของชีวิตดังที่ทั้งคู่กล่าวว่ามีเงาเพียงครั้งเดียว เมื่อชีวิตแห่งนี้ไม่สมบูรณ์ก็ต้องอยู่ในโลกด้วยความกลัวเปล่า ไม่มีสิ่งใดในโลกมีความหมาย ไม่มีใครให้ผูกสัมพันธ์เชื่อมโยงด้วย

นาคาตะเป็นเพียงชายชราแปลกประหลาดในสายตาคนอื่น เพราะเขาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ อีกทั้งยังคุยกับแมวได้ด้วย นาคาตะมองโลกด้วยสายตาที่ผิดไปจากคนอื่น เขาไม่เข้าใจรูปสัญลักษณ์ (signifier) ซึ่งทำหน้าที่เป็นภาพแทนความหมายของสิ่งที่เป็นต้นแบบ (Barthes, 2000) เช่น เขาไม่เข้าใจเลขบัญญัติในธนาคารว่ามีความหมายอย่างไรต่อชีวิตของเขา แต่เข้าใจเงินในฐานะที่เขานำไปจับจ่ายใช้สอยได้ เมื่อเป็นเช่นนี้นาคาตะจึงไม่เข้าใจภาษาซึ่งเป็นรูปสัญลักษณ์ เขาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ รวมถึงไม่เข้าใจคำที่ใช้เป็นภาพแทนนามธรรมเช่น คำว่าความทรงจำ ทั้งจากความแตกต่างจากคนอื่นในสังคม สายตาที่คนในสังคมมองเขาว่าเป็นคนประหลาดแล้วไม่ยอมคบหาด้วย นาคาตะจึงมองตนเองว่าเป็นคนไม่ปกติ เป็นคนโง่ และให้คำความปกติว่า ถ้าเขาเป็นคนปกติคงจะได้เข้าเรียนมหาวิทยาลัย ทำงานในบริษัท แต่งงาน มีลูก ขับรถยนต์คันใหญ่ เล่นกอล์ฟในวันหยุด "I would have gone to college, work in a company, got married and had a family, driven a big car, played golf on my days off." (Murakami, 2005: 330)

อย่างไรก็ตาม แม้นาคาตะจะรู้สึกว่าเขาไม่ปกติเมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นในสังคม และอยากจะทำหน้าที่หายไปครั้งหนึ่งกลับมาเพื่อเป็นปกติ แต่นาคาตะก็ไม่ได้รู้สึกว่าเขาอยากจะเป็นปกติในแบบค่านิยมของคนในสังคมทุนนิยม คือ ไม่ได้ต้องการสะสมเงินและวัตถุ นาคาตะเพียงแต่รู้สึกว่าเขาเองเป็นภาชนะกลวงเปล่า ไร้ความหมาย "Nakata's empty inside [...] like a container with nothing inside." (Murakami, 2005: 329) เขาอยากจะเป็นคนปกติในความหมายที่ว่าอยากมีความหมาย มีแก่นแท้ในตัวพฤติกรรมและความคิดของนาคาตะสามารถวิพากษ์สังคมทุนนิยมที่ให้ค่านิยมที่เปลือยนอก มุ่งแต่การสะสมทุนเพื่อเป็นมาตรฐานวัดการประสบความสำเร็จในชีวิตและกีดกันคนที่แตกต่างให้กลายเป็นคนไม่ปกติ แต่ก็มีลักษณะไม่ต่างจากนาคาตะที่เป็นคนกลวงเปล่า เพราะผูกสัมพันธ์แต่กับรูปที่ปราศจากความหมายเพื่อสร้างความหมายให้กับตนเอง เช่น ขับรถยนต์คันใหญ่ เล่นกอล์ฟเพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นคนมีฐานะ ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและสังคม

อย่างไรก็ตาม การเป็นคนปกติที่นาคาตะให้คำก็มีความย้อนแย้งเพราะนาคาตะเข้าใจว่า คนปกติคือคนที่ประสบความสำเร็จตามแบบสังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ดังกล่าว แต่นาคาตะอยากเป็นคนปกติเพราะอยากมีแก่นแท้และมีความหมายในตัว ซึ่งขัดแย้งกับคนในสังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ที่กลวงเปล่าแม้จะเป็นคนละแบบกับนาคาตะ แต่ก็ไม่มีแก่นแท้หรือความหมายในตัวเช่นกัน หากกล่าวถึงการตายจากโลกที่ดำเนินไปกับสังคมทุนนิยมของนาคาตะจึงไม่ได้เป็นการหลีกเลี่ยง หรือยอมพ่ายต่อตรรกะของสังคมทุนนิยม นาคาตะใช้ชีวิตไปวัน ๆ หิวก็

กิน วงศ์ก๊อนน ไม่แสวงหาปัจจัยหรือวัตถุประสงค์ ไม่มีอารมณ์สุขทุกข์ มีแต่เพียงความรู้สึกว่าตนผิดปกติและอยากกลับเป็นปกติเท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการตายของนาคาตะคล้ายกับการจากโลกนี้ไป “ที่อื่น” เพราะถึงเวลาที่เขายกกับมิสซาเอกิว่าใกล้ถึงเวลาที่เราจะต้องออกจากที่นี่ (โลกนี้) และเพราะต้องการไปนำเอาเงาที่ขาดหายไปที่เขาทิ้งไว้ในอีกโลกใบหนึ่งเมื่อตอนที่ประตูถูกเปิดออก นอกจากนี้นาคาตะยังมองความตายว่าเป็นเรื่องปกติที่ต้องเกิดขึ้นเมื่อถึงเวลา มนุษย์ทุกคนต้องตาย “Whether you're smart or dumb, can read or can't, whether you've got a shadow or not, once the time comes, everybody passes on.” (Murakami, 2005: 54)

อาจกล่าวได้ว่า ความตายเปรียบเสมือนการจัดการสรรพสิ่งให้เข้าที่เข้าทาง ความตายมอบความเท่าเทียมโดยไม่แบ่งแยกคนปกติกับคนไม่ปกติ หรือคนที่ประสบความสำเร็จกับไม่ประสบความสำเร็จตามกรอบสังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ นาคาตะจึงรอรับความตายด้วยความสงบ และตายไปโดยปราศจากความทุกข์ทรมานเจ็บปวด โดยที่ความตายอาจเป็นหนทางนำนาคาตะไปสู่โลกที่มีเงาที่ขาดหายไปของเขา และเป็นหนทางที่ทำให้นาคาตะเป็นคนปกติสมบูรณ์ดังที่โฮชิโนะเชื่อ “Maybe death would take Nakata back to the way he used to be [...] Maybe death was the only road back to being the “normal Nakata” he'd talked about.” (Murakami, 2005:440-441)

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

นวนิยายเรื่อง *Kafka on the Shore* ของฮารุกิ มูราคามิ นำเสนอกามารมณ ความรัก และความตายของตัวละครที่เป็นผลมาจากสังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ ขณะเดียวกันก็วิพากษ์สังคมทุนนิยมหลังสมัยใหม่ด้วย กล่าวคือ ในด้านกามารมณได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือกระตุ้นความปรารถนาของมนุษย์ ขณะที่มนุษย์ก็ถูกลดทอนคุณค่าให้เป็นเพียงวัตถุหรือสินค้าที่กระตุ้นให้เสพจากรูปลักษณ์ภายนอกที่ไม่มีความหมายภายใน โดยที่ผู้เสพก็ไม่ได้มีอำนาจในการเลือกเสพอย่างแท้จริงแต่เป็นเพราะถูกกระตุ้นจากรูปลักษณ์ที่ชวนเสพ ในด้านความรักก็ถูกทำให้เป็นสัญญาเพื่อให้นักเขียนสามารถเสพได้ทุกครั้งที่ปรารถนา ทั้งยังถูกนำไปประกอบสร้างเรื่องราวเพื่อสร้างความหมายภายในให้นักเขียน ในด้านความตายถูกนำไปใช้เป็นหนทางสู่ความเป็นปกติสมบูรณ์ของมนุษย์

เอกสารอ้างอิง

- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร.2554. **แนะนำสกุลความคิดหลังโครงสร้างนิยม**.กรุงเทพฯ: สมมติ.
- ปกรณ เลิศเสถียรชัย. 2554. **ทุนนิยม: ความรู้ฉบับพกพา**.กรุงเทพฯ: openworlds. แปลจาก Fulsher, J. *Capitalism: A Very Short Introduction*. Oxford University Press.
- เสาวณิต จุลวงศ์.2550.**ความซับซ้อนของการเล่าเรื่อง: ลักษณะหลังสมัยใหม่ในบันเทิงคดีร่วมสมัยของไทย**, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, หน่วยวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Gabriel, P. 2005. *Kafka on the Shore*. New York: Vintage International Translated from Murakami Haruki. Tokyo: Shinchosa.
- Jameson, F. 1991. *Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism*.London: Verso.
- Lavers, A.2000.*Mythologies*.London: Vintage. Translated from Barthes. Paris:R.Seuil.